

Pensioensparen voor zelfstandigen: laat u niet verblinden door het fiscaal voordeel

Als zelfstandige kunt u op verschillende manieren aan pensioensparen doen. Het fiscaal voordeel is daarbij ontegensprekelijk, al kan dat voordeel flink uitgehold worden door magere rendementen en hoge kosten.

Net zoals werknemers een aanvullend pensioen kunnen opbouwen bij hun werkgever, kunnen ook zelfstandigen op een fiscaal vriendelijke manier aan pensioensparen doen. Dat kan op twee manieren die ook tegelijkertijd kunnen worden ingezet.

Enerzijds is er het Vrij Aanvullend Pensioen voor Zelfstandigen (VAPZ), een vorm van individueel pensioensparen voor zelfstandigen. Anderzijds is er de Individuele Pensioentoezegging (IPT) voor zelfstandigen met een vennootschap, of de Pensioenovereenkomst voor Zelfstandigen (POZ) voor ondernemers zonder vennootschap.

Voor beide systemen gelden wel maximale stortingen. Bij het VAPZ gaat het om maximaal 8,17 procent van uw referentie-inkomen, met een maximum van 4.000,44 euro voor 2025. Kiest u voor een sociaal VAPZ, dat ook sociale waarborgen bevat zoals dekking bij arbeidsongeschiktheid, dan ligt het plafond op 9,40 procent, of maximaal 4.602,71 euro.

Bij de IPT en de POZ hangen de maxima af van de zogenaamde 80 procentregel. Die stelt dat het wettelijk en het aanvullend pensioen dat u opbouwt niet meer dan 80 procent van uw recentste loon mogen bedragen om van het fiscaal voordeel te kunnen genieten.

Fiscaal voordeel

Het fiscaal voordeel is zowel voor het VAPZ als voor de IPT aantrekkelijk. De regels over het VAPZ laten toe dat u de gestorte premies volledig als beroepskosten aftrekt, waardoor u minder belastingen én sociale bijdragen betaalt. Bij een IPT betaalt uw vennootschap de premies. Ook die zijn aftrekbaar als beroepskosten. Een POZ is fiscaal minder aantrekkelijk omdat de premies niet aftrekbaar zijn als beroepskosten, maar alleen recht geven op een belastingvermindering van 30 procent in de personenbelasting.

Dat verklaart ook waarom de eerste twee pensioenvormen met voorsprong het populairst zijn. Terwijl nauwelijks 6.600 Belgen een POZ-overeenkomst hebben, zijn er meer dan 550.000 Belgen die een VAPZ hebben, en meer dan 250.000 bedrijfsleiders met een IPT.

Rendement

Het fiscaal voordeel van die spaarsystemen creëert het risico dat u weinig aandacht schenkt aan het rendement dat de producten opleveren. Volgens spaargids.be lag het gemiddelde rendement van VAPZ-verzekeringen tussen 2016 en 2023 onder 2 procent, vooral door de lage markttrentes. In 2024 steeg het gemiddelde rendement tot 2,8 procent.

Dat VAPZ-producten minder opbrengen dan een belegging op de beurs heeft te maken met de specifieke structuur die ze moeten volgen. Aanbieders van VAPZ-producten zijn verplicht om minstens alle gestorte bedragen te waarborgen, ongeacht de evolutie op de financiële markten. Die verplichte kapitaalgarantie verklaart waarom VAPZ-producten vooral via spaarverzekeringen (tak 21) georganiseerd worden. Die bieden een gegarandeerd rendement dat jaarlijks kan worden aangevuld met een winstdeelname.

Toch betekent de veiligheid van de kapitaalgarantie niet noodzakelijk dat u geen verwachtingen voor het rendement mag koesteren. Volgens spaargids.be lagen de rendementen van de verschillende VAPZ-producten in 2024 tussen 1,7 en 6,5 procent. Dat laatste rendement werd behaald door Amonis, een pensioenfonds dat dezelfde sociale wetgeving als de verzekeraars volgt en waarbij ook zelfstandigen die aan de VAPZ- of IPT-voorwaarden voldoen zich kunnen aansluiten. Amonis garandeert het kapitaal via een jaarlijkse basisinterest, die qua principe vergelijkbaar is met het gegarandeerde rendement van tak 21-verzekeringen. Die wordt dan aangevuld met een winstdeelname.

‘Wij hebben geen aandeelhouders. Daardoor proberen we om een zo groot mogelijk deel van het rendement aan de aangeslotenen uit te keren, rekening houdend met de economische situatie’, zegt CEO Tom Mergaerts. Sinds 1995 bood Amonis op VAPZ-contracten een gemiddeld nettorendement van 4,6 procent per jaar.

Tak 23

Terwijl VAPZ-contracten altijd kapitaalgarantie moeten bieden, is die garantie niet verplicht voor IPT-producten. Verschillende verzekeraars bieden daarom de mogelijkheid om een IPT-contract via een tak 23-verzekering af te sluiten. Dat zijn contracten die gekoppeld zijn aan beleggingsfondsen. In dat geval ligt het potentieel rendement een pak hoger, maar is ook het risico hoger.

Volgens Franky Stevens, general manager van Vanbreda Risk & Benefits, houden de meeste zelfstandigen ook voor IPT vast aan tak 21. ‘Uit cijfers van de toezichthouder FSMA blijkt dat veel zelfstandigen pas op late leeftijd de ruimte hebben om aan pensioensparen te doen. Dat maakt dat de horizon niet voldoende lang is om veel risico te nemen’, zegt Stevens.

Naast het rendement zijn ook de kosten belangrijk. Een studie van de FSMA toonde vorig jaar aan dat de kosten van aanvullende pensioenen fors kunnen oplopen. Op basis van cijfers van 2020 bedroegen de gewogen gemiddelde instapkosten voor een IPT-verzekering 2,58 procent. Bij een VAPZ-verzekering was dat zelfs 3,82 procent. Dat betekent dat van elke 100 euro die u spaart er slechts 96 à 97 euro in uw aanvullend pensioen terechtkomt. Onderhandelen met uw makelaar over de instapkosten is daarom een absolute must.

Niet onderhandelbaar, maar daarom niet minder belangrijk zijn de jaarlijkse beheerskosten. Bij tak 21-verzekeringen bedragen de gemiddelde jaarlijkse kosten 0,10 procent. Bij tak 23-verzekeringen liggen de kosten gevoelig hoger.

Peter Van Maldegem

Bron: [De Tijd](#)

Datum: 24/10/2025